

Nr 116.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1919 kl 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om anvisande av medel till beredande av tvångsuppfostran åt minderåriga manliga förbrytare m. m.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 40—42) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition, beräkna *dels* i det å ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till statens uppfostringsanstalt å Bona en förhöjning från dess nuvarande belopp, 175,000 kronor, med 250,000 kronor till 425,000 kronor, *dels* till avlöande av tjänstemännen vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn å extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 47,000 kronor, *dels ock* till kost och beklädnad m. m. åt eleverna vid samma anstalt å extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag ett belopp av 325,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 9 januari 1919 avlätna propositionen med förslag till tilläggsstat till rikstaten för år 1919 (nr 2) under andra huvudtiteln (punkt 15) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för vidtagande av åtgärder till beredande av ökad möjlighet att å uppfostringsanstalt mottaga till tvångsuppfostran dömda minderåriga manliga förbrytare m. m. måtte å tilläggsstat för år 1919 såsom reservationsanslag beräknas ett belopp av 485,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 18 mars 1919 dagtecknad till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 324,

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 6 saml. 57 häft. (Nr 116.)

åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva,

ej mindre att den till Venngarn tillsvidare förlagda allmänna uppfostringsanstaltens karaktär av provisorium må upphöra och där upprättas en permanent statlig uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare;

än även att den under domänstyrelsens förvaltning stående, nu på arrende åt enskild person upplåtna Bäckaskogs kungsgård i Kiaby socken av Kristianstads län må, mot vederbörlig nedskrivning i statens domäners fond, från och med den 14 mars 1920 disponeras för statens egen räkning till upprättande därstädes av ytterligare en allmän uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare;

dels anvisa under andra huvudtiteln

på tilläggsstat för år 1919:

för utförande vid statens uppfostringsanstalt vid *Venngarn* av följande byggnads- och ändringsarbeten m. m., nämligen uppförande av ett gymnastikhus, ett verkstadshus och fyra tvåfamiljshus, utvidgning av köksavdelningen, komplettering av kokanordningar och ångpanneavdelningen, reparation av hus vid torpet Vela samt inredning av tre enkelrum å nuvarande anstaltsbyggnadens vind ävensom för anskaffande av inventarier ett reservationsanslag av 414,000 kronor; och

till anordnande vid statens uppfostringsanstalt å *Bona* av en övervakningsavdelning ett reservationsanslag av 5,000 kronor; samt

på extra stat för år 1920:

till beredande åt kungsgården Bäckaskogs nuvarande arrendator av gottgörelse för det arrendatorn måste före nu löpande arrendeperiods utgång frånträda arrendet ävensom till inlösen av arrendatorn tillhöriga byggnader samt levande och döda inventarier med mera ett reservationsanslag av 432,355 kronor; och

till reparation av vissa byggnader vid Bäckaskog, avsedda till bostäder för elever och befattningshavare, ävensom till anskaffning av inventarier till elevbostäderna m. m. ett reservationsanslag av 80,000 kronor;

dels höja det under andra huvudtiteln till statens uppfostringsanstalt å *Bona* uppförda *ordinarie* förslagsanslag från dess nuvarande belopp 175,000 kronor med 75,000 kronor till 250,000 kronor;

dels till förstärkning av nämnda *ordinarie* förslagsanslag *på extra stat för år 1920* anvisa ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor;

dels ytterligare bevilja

på *extra stat* för år 1920:

a) till avlönanade av tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn ett förslagsanslag, högst, 49,445 kronor;

b) till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn intagna elever m. m. ett förslagsanslag av 270,000 kronor;

c) till avlönanade av tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bäckaskog ett förslagsanslag, högst, 5,270 kronor;

d) till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Bäckaskog intagna elever m. m. ett förslagsanslag av 13,000 kronor; samt

på *tilläggsstat* för år 1919:

till förstärkning av det å *extra stat* för samma år beviljade förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn intagna elever m. m. ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor;

dels ock besluta, att andre läraren vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn och läraren vid statens uppfostringsanstalt å Bäckaskog skola vara delaktiga i folkskollärarnas pensionsinrättning i enlighet med de bestämmelser, som i sådant avseende äro gällande beträffande andre läraren och tredje läraren vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

För vårdandet av minderåriga manliga förbrytare, om vilka domstol förordnat att de skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, finnes, som bekant, sedan flera år inrättad en statsanstalt å Bona i Östergötlands län. Denna anstalt, *statens uppfostringsanstalt å Bona*, har allt intill senaste tiden varit den enda inrättningen i sitt slag i vårt land. På förslag av Kungl. Maj:t (proposition nr 338 den 23 april 1918) beslöt emellertid 1918 års lagtima riksdag, att statens vårdanstalt för alkoholister, som för det dåvarande var förlagd till Venngarn i Stockholms län, skulle från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara tills vidare förlagd till Salbohed i Västmanlands län samt att, jämväl från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, till Venngarn skulle tills vidare förläggas en statens uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare. Enligt Kungl. Maj:ts bestämmande har detta beslut trätt i verkställighet med ingången av augusti månad 1918. Från sistnämnda tidpunkt finnes alltså utom Bonaanstalten ännu en inrättning för mottagande av till tvångsuppfostran dömda minderåriga manliga förbrytare, *statens uppfostringsanstalt vid Venngarn*. Denna anstalts egenskap av uppfostringsanstalt ansågs

emellertid vid nyssnämnda besluts fattande allenast innebära ett provisorium.

För bestridande av driftkostnaderna vid nu nämnda båda statliga uppfostringsanstalter äro i innevarande års riksstat för en var av anstalterna uppförda tvenne anslag, nämligen för Bonaanstalten två ordinarie anslag, ett bestämt anslag å 56,900 kronor till bestridande av de i anstaltens ordinarie avlöningsstat upptagna avlöningar m. m. och ett förslagsanslag å 175,000 kronor, avsett för anstaltens övriga utgifter, samt för Venngarnsanstalten två extra anslag, ett förslagsanslag, högst, till avlöande av tjänstemännen, å 31,470 kronor och ett förslagsanslag utan begränsning uppåt till kost och beklädnad åt eleverna m. m. å 98,000 kronor.

Anstalten å Bona stod färdig att tagas i bruk för sitt ändamål med 1905 års ingång, då det genom 1902 års lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen införda tvångsuppfostringsinstitutet trädde i tillämpning. Anstalten var avsedd för 100 elever och så inrättad, att av dessa 96 kunde nattetid hållas skilda från varandra genom förläggning i så kallade boxar. Därefter hava tid efter annan måst vidtagas utvidgningsarbeten för beredande av sovplatsutrymme åt det ständigt ökade antalet elever. Sålunda beviljade, på framställning av Kungl. Maj:t, 1916 års riksdag medel till utförande av vissa ändrings- och nybyggnadsarbeten vid anstalten, varigenom skulle beredas utrymme för ytterligare 40 elever, så att anstalten därefter skulle stå rustad att mottaga sammanlagt 136 elever. Denna utvidgning skulle åstadkommas på det sätt, att i de delar av de båda elevbyggnaderna, som inrymde bostäder för två avdelningsföreståndare och två förmän, skulle anordnas två sov-salar, rymmande vardera 20 elever, samt att åt de befattningshavare, vilkas bostadslägenheter sålunda togos i anspråk för detta ändamål, i stället skulle inredas bostäder dels i särskilda för sådant ändamål uppförda byggnader — en avdelningsföreståndarbyggnad och två förmansbostäder — dels ock i den skolhusbyggnad, som jämväl skulle uppföras för de beviljade medlen. Likaledes på framställning av Kungl. Maj:t beviljade vidare 1917 års riksdag ytterligare medel till beredande av ökat sovplatsutrymme vid anstalten. Dessa medel avsågo uppförande av en särskild sjukstuga för anstalten. Härigenom skulle de dåvarande sjuksalarna — inrymda i ekonomibyggnaden — kunna apteras till sov-salar för tillhopa 12 elever.

Samtliga nu nämnda omändrings- och nybyggnadsarbeten äro numera genomförda. Alldeles fränsett rent provisoriska åtgärder — så-

som elevers placering i korridorerna utanför sovsalarna samt i sovsalarnas förrum — finnes alltså för närvarande vid Bonaanstalten sovplatsutrymme för 148 elever.

På grund av det beslut om Bonaanstaltens utvidgning, som, på framställning av Kungl. Maj:t (förutnämnda prop. 338), 1918 års lagtima riksdag fattade, är att påräkna, att Bonaanstalten inom kort skall stå rustad att mottaga ett väsentligt större antal elever. Nyssnämnda beslut gick nämligen, så vitt nu är av intresse, ut på dels uppförande vid anstalten av en ny elevavdelning, avsedd för 80 elever, dels ock uppförande av en kolonibyggnad och verkställande av visst annat byggnadsarbete vid en till anstalten hörande utgård Bockfall, varigenom möjlighet skulle beredas att dit förlägga en elevkoloni om 8 elever. Av dessa byggnadsarbeten äro de vid Bockfall att förvänta färdiga under senare hälften av innevarande års sommar, under det att den nya elevavdelningen å själva Bona kan beräknas kunna tagas i anspråk för sitt ändamål i början av nästa år.

I detta sammanhang må erinras om den ökning av platsutrymmet, för elever vid anstalten, som vunnits genom innevarande års riksdags beslut om utvidgning av Bonaanstaltens jordområde m. m. Detta beslut innebar nämligen bland annat, att till Bonaanstalten skulle läggas viss del av tvenne närbelägna, för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpta fastigheter, $\frac{3}{4}$ mantal Stora Rösiö och $\frac{3}{8}$ mantal Lilla Rösiö samt att vissa byggnadsarbeten skulle därstädes utföras, varigenom det bleve möjligt att dit förlägga en elevkoloni på 10 à 12 elever. Denna ökning av platsutrymmet motväges dock fullt av en minskning däri, som är avsedd att ske på annat håll. Såsom förut nämnts hava de i ekonomibyggnaden inrymda förutvarande sjuksalarna apterats till sovsalar för tillhoppa 12 elever. Denna anordning är emellertid, på sätt också framhölls vid fattandet av beslut om dess genomförande, allenast av provisorisk natur. Dessa salar äro nämligen avsedda att tagas i anspråk som arbetssalar för den övervakningsavdelning, om vars inrättande vid anstalten förslag väckts under punkt [39] i årets statsverksproposition vid behandling av frågan om utökning av anstaltens ordinarie personal och för vars förverkligande Kungl. Maj:t nu äskat ett belopp å 5,000 kronor, avsett för vissa för ändamålet erforderliga ändringsarbeten. Platsutrymmet vid Bonaanstalten kan därför i bästa fall fastställas omfattande under senare hälften av innevarande år, efter tillkomsten av elevkolonien vid Bockfall, 156 platser samt vid början av år 1920, efter fullbordandet av den nya elevavdelningen vid Bona, 236 platser. Vad därefter beträffar den nya uppfostringsanstalten vid Venngarn, vars verk-

samhet, som nämnt, tagit sin början med ingången av augusti månad 1918, är det ordinarie platsutrymmet där beräknat till 100. Dock har, på sätt framgår av förutnämnda proposition nr 338 till 1918 års lagtima riksdag, antagits, att genom de befintliga sovrummens utnyttjande till det yttersta därstädes skulle kunna i händelse av behov inrymmas ytterligare 30 elever eller således sammanlagt 130 elever.

Den nu förebragta utredningen giver sålunda till resultat, att — frånsett nyssnämnda 30 elevplatser vid Venngarn, som torde få betraktas allenast som en nödfallsutväg — *ordinarie platsutrymmet vid de båda anstalterna för närvarande omfattar vid Bonaanstalten 148 och vid Venngarnsanstalten 100 eller tillhopa 248 platser samt kan väntas komma att uppgå under loppet av innevarande års senare hälft, efter tillkomsten av elevkolonien vid Bockfall, till sammanlagt 256 samt tidigast vid ingången av år 1920, efter det den nya elevavdelningen vid Bona trätt i kraft, till sammanlagt 336 platser. Om förutnämnda 30 extra tilläggsplatser vid Venngarn medräknas, bliva motsvarande, båda anstalterna omfattande siffror respektive 278, 286 och 366.*

Av i propositionen lämnade statistiska siffror framgår emellertid, att medeltalet i båda anstalterna intagna elever under år 1918 utgjorde 249.8 samt att högsta antalet under någon dag av året å anstalten intagna elever belöpt sig till ej mindre än 306. I fråga om innevarande år må nämnas, att elevantalet å båda anstalterna den 10 mars 1919 uppgick till sammanlagt 329, därav 211 å Bona och 118 vid Venngarn. Antalet sistnämnda dag å anstalterna intagna elever översteg alltså med ej mindre än 81 det antal av 248 ordinarie platser, för vilka anstalterna för närvarande äro beräknade.

Att märka är, att år 1918 skulle haft att i nu ifrågavarande avseenden uppvisa än högre siffror, därest ej bristen å platsutrymme nödvändiggjort viss åtgärd i syfte att minska tilloppet av elever. Denna åtgärd bestod däri, att Kungl. Maj:t, på framställning av Bonastyrelsen, den 31 december 1917 till samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande utfärdade ett cirkulär med anmodan till dem att, innan minderårig förbrytare, som enligt domstols förordnande skulle överlämnas till allmän uppfostringsanstalt, avsändes dit, genom hänvändelse till anstalten förvissa sig om att personen i fråga kunde mottagas därstädes. Detta cirkulär hade den verkan, att under en avsevärd tid framåt ett flertal till tvångsuppfostran dömda minderåriga manliga förbrytare måste stanna i hemorterna, till dess att platser för dem kunde genom motsvarande avgång från Bonaanstalten beredas. Vid avlåtandet till riksdagen den 23 april 1918 av förutnämnda proposition nr 338 om-

nämndes, att det antal, med avseende å vilket detta var förhållandet, då uppgick till ett tjugotal. Enligt till Bonaanstalten ingångna underrettelser begingo åtskilliga av dessa minderåriga förbrytare under väntetiden nya lagöverträdelser och dömdes härför till frihetsstraff, till följd varav de beträffande dem meddelade förordnanden om insättande i allmän uppfostringsanstalt förföllo. En annan beklagansvärd och för rättsväsendets auktoritet skadlig följd av platsbristen å Bona blev, att flera unga lagöverträdare beredde sig tillfälle att hålla sig undan och ännu icke kunnat till anstalten överföras. Med visshet kan därjämte antagas, att efter utfärdandet av nyssnämnda cirkulär domstolarna i ett flertal fall avhållit sig från att förordna om tvångsuppfostran av vetskapen om, att ett dylikt förordnande i allt fall ej kunde omedelbart verkställas.

De sakkunniga, vilka, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, tillkallats för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande beredande av ökad möjlighet att å uppfostringsanstalt mottaga till tvångsuppfostran dömda minderåriga manliga förbrytare — de s. k. tvångsuppfostrings-sakkunniga — hava med avseende å platsbristen för åren 1919 och 1920 beräknat, att en brist av minst 100 clevplatser vore att befara under vartdera året. Därvid är att märka, att de sakkunniga vid denna beräkning utgått allenast från den nu gällande lagstiftningen på ifrågasvarande område. Som bekant har under år 1917 genomförts en lagändring om utvidgning av tvångsuppfostringsinstitutets tillämplighetsområde, gående ut därpå att, under det för närvarande domstol kan meddela förordnande om straffs ersättande med tvångsuppfostran allenast för den händelse straffet inskränkt sig till böter eller fängelse i högst 6 månader, dylikt förordnande skall kunna ske, när en minderårig dömts till strängare fängelsestraff än nyss nämnts, nämligen fängelse intill ett år, eller ock till straffarbete intill sex månader. Denna lagändring — lag den 7 maj 1917 om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen — skall träda i kraft först den dag Kungl. Maj:t förordnar. Sådant förordnande har, just till följd av bristen på anstaltsplatser, ännu ej kunnat meddelas.

I sitt den 31 januari 1919 avgivna betänkande hava tvångsuppfostringssakkunniga föreslagit, att Venngarnsanstalten borde ombildas till en permanent uppfostringsanstalt, som i sinom tid borde utbyggas med permanenta anordningar av den omfattning, att den bleve i stånd att mottaga omkring 200 elever eller 100 flera än det antal, för vilka ordinarie platser för närvarande finnas. De åtgärder, som skyndsammast borde vidtagas för platsfrågans snara lösning vid Venngarnsanstalten, ansågo de sakkunniga borde bestå däri, att anstalten utbyggdes med

sådana hus av trä, vilka kunde uppföras på kortast möjliga tid och vore av sådan art, att de, innan de efter anstaltens utvidgning med nya permanenta elevbyggnader toges i bruk för sina egentliga ändamål, kunde provisoriskt användas för beredande av elevplatser. De byggnader, vilkas uppförande vid Venngarn de för sådant ändamål föreslå, utgöras av ett *gymnastikhus* och en *verkstadsbyggnad*. Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle i dessa byggnader kunna provisoriskt inrymmas, i gymnastikhuset 32 och i verkstadsbyggnaden 38 elever eller således sammanlagt 70 elever. De övriga byggnadsarbeten, som skulle bli en följd av denna utvidgning av anstalten, skulle bestå i en *utvidgning av kökslokalerna* samt uppförande av en del *befattningshavarebostäder*.

Med avseende å uppförande av befattningshavarebostäder föreligga till avgörande tvenne framställningar. Den ena innefattas i styrelsens för Venngarnsanstalten, i statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 9 januari 1919 omförmälta skrivelse av den 31 augusti 1918 rörande denna anstalts anslagsbehov å 1920 års riksstat och 1919 års tilläggsstat samt går ut på uppförande vid anstalten av tvenne bostadshus för gifta förmän, vardera med 2 lägenheter om två rum och kök. Den andra framställningen, som gjorts av ovanberörda sakkunniga, utmynnar i förslag om dels byggande av, utöver nyssnämnda två bostadsbyggnader, ytterligare två bostadshus av samma typ, dels ock vidtagande av vissa mindre ändringsarbeten till utvinnande av än mer ökade bostadsmöjligheter.

Då enligt förut lämnad utredning platsbristen uppskattats komma att inom den närmaste framtiden omfatta minst 100 platser, skulle efter tillkomsten av nyssnämnda 70 platser vid Venngarn dock återstå en brist av minst 30 platser. Denna brist hava de sakkunniga tänkt sig täckt på det sätt, att även å *Bona* skulle uppföras ett liknande *gymnastikhus* som det för Venngarnsanstalten föreslagna, jämväl det avsett att kunna — åtminstone tidvis — provisoriskt användas till elevförläggning. Härförutom hava de sakkunniga föreslagit verkställandet av vissa för inrättande av en övervakningsavdelning å *Bona* erforderliga ändringsarbeten.

I ett senare, den 8 mars 1919 dagtecknat betänkande hava de sakkunniga framlagt förslag om upprättande å kungsgården Bäckaskog av en ny uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare. Av utredningen i ärendet framgår, att innebörden av detta projekt är i korthet den, att åtgärder skulle vidtagas i riktning av att Bäckaskogs kronodomän, som för närvarande är utarrenderad, den 14 mars 1920

komme att stå till Kungl. Maj:ts och kronans disposition för upprättande där i sinom tid av en permanent uppfostringsanstalt för ifrågavarande förbrytare. Med framställandet av detta förslag hava de sakkunniga haft till huvudsyfte att bereda möjlighet för Kungl. Maj:t att inom en ej alltför avlägsen framtid förordna om ikraftträdande av förut nämnda lag den 7 maj 1917 om utsträckning av tvångsuppfostringsförfarandets tillämplighetsområde. Genom vidtagande av vissa mindre omändringsarbeten å Bäckaskog, skulle möjlighet förefinnas att dit förlägga 36 elever.

Till vilket belopp engångskostnaderna för genomförandet av nu nämnda förslag skulle belöpa sig, framgår av följande sammanställning, i vilken kostnaden för oförutsedda utgifter, arkitekt- och kontrollantarvoden m. m. vid byggnadsarbetena vid Venngarn upptagits till det av byggnadsstyrelsen i sådant avseende föreslagna belopp.

I. Byggnadsarbeten m. m. vid *Venngarn*:

A) Redan förut av Venngarnsstyrelsen föreslaget byggnadsarbete:			
2 bostadshus för förmän, vardera om två rum och kök, à 30,000 kronor		Kronor	Kronor
		60,000	
B) Av de sakkunniga föreslagna			
a) byggnadsarbeten:*			
1 gymnastikhus med provisorisk inredning av 32 elevplatser samt vatten, avlopp och elektriskt ljus (uppvärmning med kaminer).....	kronor	79,000	
1 verkstadshus med provisorisk inredning av 38 elevplatser samt vatten-, avlopps-, elektriska ljus- och värmeledningar	»	91,000	
Utvidgning av köksavdelningen genom tillbyggnad av förrådshus m. m. av trä	»	23,000	
Komplettering av kokanordningar och ångpanneavdelningen	»	22,000	
2 st. tvåfamiljshus med elektriskt ljus	»	78,000	
Reparation av hus vid torpet Vela	»	1,000	
Inredning av tre enkelrum	»	3,000	
Till oförutsedda utgifter, arkitekt- och kontrollantarvoden m. m.....	»	30,000	327,000
b) inventarieanskaffning		27,000	414,000

II. Byggnadsarbeten m. m. vid *Bona*:

Av de sakkunniga hava föreslagits:

a) 1 gymnastikhus:			
Själva byggnaden lika med den vid Venngarn föreslagna.....	kronor	79,000	
Inredning och anskaffande av gymnastikapparelj	»	18,000	
Planering och väganläggning	»	1,000	98,000
b) Ändringsarbeten, erforderliga för den nya övervakningsavdelningen		5,000	103,000

III. Upprättandet av en ny uppfostringsanstalt vid *Bäckskog*:

Enligt de sakkunnigas förslag:

a) Avlösande av arrenderätten m. m.	kr.	109,798: 46	
b) Inlösen av inventarier och byggnader	»	270,800: —	
c) Räkta efter 5 procent å 370,000 för tiden $\frac{1}{11}$ 1919 t. o. m. $\frac{13}{3}$ 1920	»	6,755: 67	
	Säger	kr.	387,354: 13
av de sakkunniga avrundat till	kr.	387,355	
d) Till inlösen av foder, spannmål och rotfrukter samt till rörelsekapital för jordbruksdriften...	kr.	45,000	432,355
e) Till reparation av vissa hus för beredande av utrymme för 36 elever och bostäder för befattningshavare ävensom till iordningsställande av kök m. m.	kr.	53,000	
f) Till inventarier i elevbostäder m. m.	»	27,000	
g) Till anordnande av elektrisk belysning	»	41,000	121,000
	Summa	kronor	1,070,355.

I fråga om de av de sakkunniga sålunda föreslagna åtgärderna för platsbristen på nu förevarande område har departementschefen anfört bland annat följande:

»På sätt redan förut angivits, torde denna platsbrist kunna, såvitt angår åren 1919 och 1920, uppskattas till *minst* 100 platser. Till mö-

tande av detta krav på utrymme erbjuda sig enligt de sakkunniga i huvudsakligen allenast tvenne utvägar. Den ena av dessa innebär ett utbyggande av Venngarmsanstalten med bland annat ett gymnastikhus och en verkstadsbyggnad, vilka byggnader dock icke skulle omedelbart komma till användning för sina egentliga ändamål, utan tills vidare utnyttjas för tillfällig förläggning dit av sammanlagt intill 70 elever. Den andra utvägen skulle bestå i uppförande vid Bona av ett gymnastikhus, i vilket skulle kunna under tider av stark elevtillströmning tillfälligtvis förläggas intill ett 30-tal elever, men som dessemellan skulle kunna tagas i bruk för elevernas gymnastikövningar. Till nu förevarande två utvägar sluter sig subsidiärt en tredje, jämväl den anvisad av de sakkunniga, vilken skulle bestå däri, att — under förutsättning att Bäckaskog enligt de sakkunnigas förslag ställes till Kungl. Maj:ts och kronans fria disposition — därstädes omedelbart efter det så skett vidtoges vissa mindre omändringsarbeten, varigenom möjlighet skulle beredas att dit förlägga 36 elever. Å Bäckaskog skulle alltså enligt detta sistnämnda förslag komma att upprättas en mindre, tillsvidare provisorisk uppfostringsanstalt. Om samtliga nu nämnda utvägar anlätades, skulle utvinnas tillhoppa 136 platser och platsbehovet, som nämnt beräknat till minst 100 platser, följaktligen bliva, så vitt nu kan bedömas, åtminstone under loppet av nästkommande år väl tillgodosett.

Alla de sålunda framkomna förslagen till provisoriskt avhjälpande av anstaltsbristen synas mig utgöra framkomliga vägar. Med hänsyn till angelägenheten därav, att statens utgifter begränsas till att omfatta allenast det oavvisligen nödvändiga, har jag dock ansett mig böra undersöka, huruvida icke någon reduktion skulle kunna ske i de ifrågavarande projekten. Med hänsyn därtill, att platsbristen, som sagts, beräknats till — låt vara som ett minimum — ett 100-tal platser, torde det kunna antagas, att en dylik reduktion skulle kunna ske utan alltför stor risk, om densamma inskränktes till att omfatta högst omkring ett 30-tal platser.

Med avseende å spørsmålet, på vad sätt en inskränkning i vad de sakkunniga föreslagit lämpligast skulle kunna ske, synas mig avgörande skäl tala för, att denna ej bör gå ut över den föreslagna utvidgningen av Venngarmsanstalten. Att, låt vara genom vidtagande av åtgärder av delvis endast provisorisk natur, redan nu tillvarataga de stora utvecklingsmöjligheter, Venngarmsanstalten obestriddligen äger, lär icke gärna kunna anses annat än som — särskilt från ekonomisk synpunkt — välbetänkt. De vid Venn garn föreslagna byggnaderna äro

ju samtliga beräknade att ingå som led i en framtida, såsom önskvärd ansedd utbyggnad av en anstalt av mera definitiv art.

Jag är alltså beredd tillstyrka, att medel äskas av riksdagen för bestridande av kostnaderna för utförande av de byggnadsarbeten vid Venngarnsanstalten, som dennas styrelse samt de sakkunniga, på sätt förut nämnts, föreslagit.

Mot detaljerna i den i nu förevarande avseende framlagda byggnadsplanen torde intet mera avsevärt vara att anmärka. I överensstämmelse med vad byggnadsstyrelsen hemställt torde dock böra dels vid verkställandet av den föreslagna tillbyggnaden till köksavdelningen iakttagas, att åt denna i fasadutbildningen gives en något större överensstämmelse med huvudbyggnaden än förslaget utvisar, dels ock av Kungl. Maj:t föreskrivas, att, innan de föreslagna byggnadsarbetena vid Venngarn påbörjas, en fullständig situationsplan rörande samma arbeten skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Kostnaderna för nu ifrågavarande byggnadsarbeten — omfattande förutom nyssnämnda gymnastikhus och verkstadsbyggnad samt utvidgning av köksavdelningen, anordnande genom nybyggnad eller eljest av en del förmansbostäder — har, inberäknat komplettering av kokanordningarna, inventariers anskaffning m. m., i förut omnämnda tablå uppskattats till sammanlagt 414,000 kronor. Därvid är att uppmärksamma, *dels* att för de av Venngarnsstyrelsen föreslagna tvenne tvåfamiljshusen kostnaden beräknats till sammanlagt 60,000 kronor eller 18,000 kronor lägre belopp än det, vartill de sakkunniga uppskattat kostnaden för uppförande av de av dem föreslagna ytterligare två hus av samma typ, *dels ock* att posten till oförutsedda utgifter, arkitekt- och kontrol. utarvoden m. m. i tablån upptagits med det av byggnadsstyrelsen föreslagna förhöjda beloppet av 30,000 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle alltså de fyra tvåfamiljshusen komma att draga en medelkostnad av 34,500 kronor. Då de sakkunnigas beräkning av tvåfamiljshusen skett på ett väsentligt senare stadium än Venngarnsstyrelsens samt därvid lagts till grund den erfarenhet, som vunnits vid nyligen skett utbudande på entreprenad av liknande byggnadsarbeten vid Bona, skulle en höjning i nyssberörda å-pris kunna ifrågasättas. Härtill torde dock knappast föreligga tillräckliga skäl, då ju den omständigheten, att samtidigt komma till utförande å samma plats fyra stycken byggnader av samma typ, givetvis är ägnad att nedbringa kostnaden för varje byggnad, samt härtill kommer, att det belopp, varmed posten oförutsedda utgifter m. m., på sätt nyss nämnts, upptagits, före-

faller vara, i betraktande av de jämförelsevis enkla byggnadsarbeten, varom här är fråga, väl rikligt tillmätt.

Enligt min mening bör alltså till nu ifrågavarande byggnadsarbeten vid Venngarn äskas det belopp, vartill kostnaderna för samma arbeten — i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens tillstyrkande utlåtande — upptagits i nyssnämnda tablå, eller således 414,000 kronor.

Av de föreslagna åtgärderna för beredande av provisoriska anstaltsplatser återstår att pröva dem, som avse vissa byggnadsarbeten å Bona och vid Bäckaskog. På dessa ställen skulle enligt de föreliggande förslagen kunna utvinnas å det förra 30 och å det senare 36 elevplatser. Det gäller alltså att tillse, i fråga om vilketdera av dessa förslag nyssberörda av mig ifrågasatta reduktion lämpligast skulle kunna genomföras.

De åtgärder i nu förevarande avseende, som äro föreslagna att vidtagas vid Bona, skulle, såsom förut nämnts, bestå däri, att därstädes uppfördes en gymnastikbyggnad av samma typ som den vid Venngarn föreslagna, vilken byggnad under de tider på året, då så erfordrades, skulle tjäna som provisorisk förlägningsplats för elever, men eljest användas som gymnastiklokal. För möjliggörande av byggnadens utnyttjande i sistberörda syfte skulle densamma, i motsats till det vid Venngarn föreslagna gymnastikhuset, redan från början inredas som gymnastiklokal, ävensom anskaffas erforderlig gymnastikapparelj.

Redan förut har framhållits önskvärdheten, för att ej säga nödvändigheten därav, att en anstalt av nu ifrågavarande slag, så snart omständigheterna det medgiva, utrustas med särskild gymnastikbyggnad. Samtidigt gjorde jag dock gällande, att det ej gärna kunde ifrågasättas, att under nu rådande dyrtid ensamt för tillfredsställande av detta behov bekosta dylika byggnaders uppförande. Vid nu nämnda förhållande och då med hänsyn till de beräkningar, som förut framlagts beträffande platsbristen, föga utsikt synes förefinnas för att, därest de provisoriska åtgärder, varom här är fråga, skulle komma att inskränkas till de föreslagna byggnadsarbetena vid Venngarn och Bona, gymnastikhuset å detta sistnämnda ställe skulle ens under någon kortare tid av året komma till användning för sitt egentliga ändamål, blir den fråga, som nu främst kräver sitt svar, följande: huru skall man, alldeles frånsatt frågan om möjligheten att använda gymnastikhuset för dess egentliga syfte, utöver de vid Venngarn placerade 70 anstaltsplatserna, lämpligast utvinna ytterligare erforderliga omkring 30 dylika platser? Bör man härför vidtaga nyssnämnda provisoriska förläggning i ett nyupp-

fört gymnastikhus vid Bona eller vid Bäckaskog upprätta en tillsvidare provisorisk, mindre uppfostringsanstalt?

Med avseende å detta spörsmål vill jag då till en början påminna därom, att tvångsuppfostringsakkunniga i sitt betänkande den 31 januari 1919 uttryckligen betonat, att Bonaanstalten efter slutförandet av nu pågående utvidgningsarbeten vunnit den storlek — den skulle ju, om utgårdarna vid Bockfall och Rösiö medräknas, komma att omfatta omkring 235 elevplatser — att det vore önskvärt, att någon ytterligare utbyggnad av Bonaanstalten ej behövde förekomma. Gäller detta en eventuell utbyggnad med *permanent* anordningar, torde samma om-döme med minst lika starka skäl kunna fällas beträffande en an-ordning, varigenom elevantalet skulle utökas med ett 30-tal elever, för-lagda på förslaget *provisoriskt* och följaktligen från övervakningssyn-punkt mindre tillfredsställande sätt. De sakkunniga hava också tydligen förordat förslaget om ifrågavarande provisoriska åtgärder med avseende å Bonaanstalten allenast som en nödfallsutväg, vars beträdande syntes dem ofrånkomlig, då ingen annan utväg vid tiden för avgivandet av betänkandet den 31 januari 1919 syntes dem stå till buds.

Emellertid är att uppmärksamma, att situationen i förevarande av-seende nu är i viss mån en annan. Efter avlåtande av nyssnämnda betänkande hava ju de sakkunniga framkommit med Bäckaskogsprojektet, vilket, som nämnts, i sig innesluter möjlighet jämväl till en provisorisk elevförläggning dit. Enligt min mening bör förslaget om provisorisk elevförläggning i nyuppförd gymnastikbyggnad vid Bona fortfarande be-traktas endast som en nödfallsutväg, som bör tillgripas först i fall dylik förläggning till Bäckaskog ej kommer till stånd.

Vad då detta sistberörda förslag beträffar — vidtagande av vissa byggnadsåtgärder vid Bäckaskog för möjliggörande av en förläggning dit av 36 elever — håller jag före, att detta förslag innebär så beaktans-värda fördelar, att ett realiserande av detsamma icke bör stöta på några betänkligheter, utan tvärtom måste betraktas som önskvärt. På detta sätt skulle Bäckaskog med dess synnerligen omfattande jordbruks- och trädgårdsdrift erhålla ett ingalunda föraktligt tillskott av billig arbets-kraft. Härigenom skulle, såsom de sakkunniga framhållit, i enlighet med den erfarenhet man i liknande avseenden haft vid Venngarn, en del av den nu vid Bäckaskog fast anställda jordbruks- och trädgårdspersonalen kunna avvaras och på så sätt en avsevärd besparing komma tillstånd. Än betydelsefullare synes det mig vara, att med upprättandet av denna till en början mindre omfattande provisoriska uppfostringsanstalt, avsedd att, allt efter det möjlighet därtill kan beredas, utbyggas till att in-

rymma allt större antal elever, är förenat den stora fördel, som, på sätt också betonats av de sakkunniga, måste anses ligga däri, att den personal, som skall leda och hava ansvaret för uppfostringsarbetet, får tillfälle att på ort och ställe så sinåningom samla erfarenhet på området och växa in i sin betydelsefulla uppgift. Då härtill kommer, att engångskostnaden för möjliggörande av den tillfälliga elevförläggningen vid Bäckaskog skulle, på sätt jag strax får tillfälle att närmare omnämna, åtminstone tillsvidare stanna vid ett 45,000 kronor lägre belopp än det, som skulle erfordras för uppförandet av det planerade gymnastikhuset vid Bona och anskaffandet av därtill hörande inredning och apparerj, tvekar jag ej att tillerkänna nu förevarande del av Bäckaskogsprojektet ett obetingat företräde framför Bonaförslaget.

Den enda synpunkt, från vilken Bonaförslaget synes mig vara överlägset förslaget om en provisorisk elevförläggning till Bäckaskog, är med avseende å den tid, som kan beräknas för de olika förslagens realiserande. Om, i enlighet med vad jag i det föregående förordat, Bäckaskog ställes till Kungl. Maj:ts och kronans fria disposition först den 14 mars nästa år, torde någon förläggning dit av elever knappast kunna ifrågakomma förr än tidigast omkring den 1 april 1920. Ett nyuppfört gymnastikhus vid Bona lärer åter kunna antagas bliva färdigt att tagas i bruk för provisorisk elevförläggning redan i slutet av innevarande år. Med avseende å de båda förslagen föreligger alltså en tidskillnad av omkring ett tredjedels år. Det företräde, som Bonaförslaget i nu nämnt hänseende obestridligen äger framför Bäckaskogsprojektet, är visserligen beaktansvärt, men är dock ej av den avgörande betydelse, att jag på grund därav ansett mig böra frångå vare sig min förut tillkännagivna uppfattning, att Kungl. Maj:ts och kronans fria dispositionsrätt till Bäckaskog bör utverkas först från och med den 14 mars 1920, eller min nyss framförda åsikt, att Bäckaskogsprojektet är att föredraga framför Bonaförslaget, då det gäller att finna en utväg till provisorisk elevförläggning.

Vad slutligen beträffar de föreslagna byggnadsarbetena vid Bona har jag redan förut som min åsikt uttalat, att det tillsvidare bör anstå med äskande av medel till uppförande därstädes av ett gymnastikhus. Vidkommande åter behovet av vidtagande av vissa ändringsarbeten i de gamla sjuksalarna å Bona för dessas iordningställande till arbets-salar för den föreslagna övervakningsavdelningen därstädes, är jag ense med de sakkunniga och alltså beredd tillstyrka, att för detta ändamål av riksdagen äskas 5,000 kronor.»

Vad angår de för uppehållande av driften å de särskilda anstalterna erforderliga anslagen innebär Kungl. Maj:ts förslag i fråga om Bonaanstalten en höjning av det till samma anstalt uppförda ordinarie förslagsanslaget med 75,000 kronor eller från 175,000 till 250,000 kronor. Den sålunda föreslagna höjningen av anslaget är i huvudsak föranledd av anstaltens utvidgning samt stegrade underhållskostnader för eleverna.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till ny avlöningsstat för uppfostringsanstalten å Venngarn är av följande lydelse:

	Oredu- cerat belopp	Pen- sions- avgift mot- svarande belopp	Redu- cerat belopp	Tjänst- görings- pennin- gar eller motsva- rande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa	
1 direktör	3,000	150	2,850	1,500	—	4,350	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 förste lärare	1,900	100	1,800	1,100	—	2,900	
1 lantbruksinspektör, tillika avdelningsföreståndare	1,600	50	1,550	1,000	—	2,550	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
1 andre lärare, tillika avdelningsföreståndare, arvode	1,600	—	—	1,000	—	2,600	
1 bokhållare (räkenskapsförare och uppbördsman)	1,600	50	1,550	1,000	—	2,550	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 avdelningsföreståndare	1,200	50	1,150	900	—	2,050	
1 maskinist	1,000	30	970	550	—	1,520	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 förman med förordnande såsom gruppleddare	800	25	775	500	200	1,475	
4 förmän med do	3,200	100	3,100	2,000	800	5,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor.
1 förman	800	25	775	500	—	1,275	
16 förmän	12,800	400	12,400	8,000	—	20,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor.
1 husmoder, jämte fri kost	700	25	675	—	—	675	
Predikant, arvode	—	—	—	—	—	1,200	
Summa kronor	—	—	—	—	—	49,445	

inm. Med undantag av predikanten erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle) och elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Förmännen och husmodern bekomma beklädnadsersättning, en var av de förra med 100 kronor och den senare med 50 kronor för år. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande).

Därest direktören tillika ombesörjer predikantens göromål, må han få åtnjuta så stor del av predikantens arvode, som Kungl. Maj:t bestämmer.

För det fall, att direktören åtnjuter båda de för befattningen uppförda ålderstillägg, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 200 kronor.

Befattningshavare vid anstalten må i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid anstalten under den tid den utgjort vårdanstalt för alkoholister.

Därest predikant icke enligt avtal med styrelsen äger att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhåller han resekostnadsersättning enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det såsom bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

I jämförelse med den för innevarande år fastställda avlöningsstaten för ifrågavarande anstalt innebär Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag dels ökning av direktörens vid anstalten löneförmåner från 3,900 kronor till 4,350 kronor, dels inrättandet av en andre-lärare- och en avdelningsföreståndarebefattning samt nio förmänsbefattningar, dels ock den nuvarande assistentsbefattningens omändring till en bokhållartjänst med förhöjd avlöning. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle andre-läraren och lantbruksinspektören jämväl tjänstgöra såsom avdelningsföreståndare, och hava deras avlöningar på grund härav satts i relation till de avlöningar, som tillkomma motsvarade tjänstemän vid Bona.

Förslagsanslaget till kost och beklädnad åt eleverna vid Venn-garnsanstalten m. m., som i 1919 års riksstat är upptaget med ett belopp av 98,000 kronor, har, huvudsakligen på grund av den ifrågasatta utvidgningen av anstalten samt ökade kostnader för elevernas underhåll, föreslagits höjt till 270,000 kronor. Till förstärkning av det för innevarande år beviljade anslaget har Kungl. Maj:t därjämte å tilläggsstat för år 1919 äskat ett belopp å 40,000 kronor.

Av Kungl. Maj:t föreslages avlöningsstat för den ifrågasatta uppfostringsanstalten å Bäckaskog är av följande utseende:

	Oredu- cerat belopp	Pen- sions- avgift mot- svaran- de be- lopp	Redu- cerat belopp	Tjänst- görings- pennin- gar eller motsva- rande	Arvode för särskilt upp- drag	Summa
1 lärare, tillika avdelnings- föreståndare, arvode ...	1,600	—	—	1,000	—	2,600
1 förman med förordnande såsom gruppledare ...	800	25	775	500	200	1,475
2 förmän med do:.....	1,600	50	1,550	1,000	400	2,950
Summa	—	—	—	—	—	7,025

Efter 5 år kan den del av arvudet, som motsvarar lön, höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.

Ann. Samtliga befattningshavare erhålla fri bostad med bränsle. Förmännen bekomma beklädnadsersättning, en var med 100 kronor för år. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande).

Befattningshavare vid anstalten må i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han omedelbart före sitt tillträde till befattningen varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid annan statlig uppfostringsanstalt av nu ifrågavarande art eller ock vid statens förutvarande vårdanstalt för alkoholister vid Venn-garn.

Då anstalten emellertid icke är avsedd att träda i verksamhet förrän den 1 april 1920, har för tillämpning av förestående avlöningsstat nämnda år icke ansetts böra erfordras mer än 5,270 kronor.

Till kost och beklädnad åt vid ifrågavarande anstalt intagna har Kungl. Maj:t äskat ett anslag å 13,000 kronor.

Den i ärendet förebragta utredningen finner utskottet obestridligt ådagalägga, att ökat antal anstaltsplatser för minderåriga, till tvångsuppfostran hänvisade manliga förbrytare äro av behovet påkallade. Utskottet har sålunda ansett sig böra tillstyrka, att omfattande åtgärder för beredande av ökat anstaltsutrymme komma till stånd.

Vid prövning av de förslag, Kungl. Maj:t i sådant hänseende framlagt, har utskottet funnit de vid Venngarnsanstalten ifrågasatta åtgärderna kunna i dess helhet förordas. Utskottet tillstyrker alltså, att Venngarns karaktär av provisorisk förläggning må upphöra, att där upprättas en permanent anstalt för minderåriga förbrytare samt att enligt förslaget därstädes nyuppföres ett gymnastikhus och en verkstadsbyggnad m. m., varigenom skulle vinnas ökat platsutrymme för 70 nya elever. I detta sammanhang finner sig utskottet böra uttala, att, med hänsyn till de ytterligare utvidgningsmöjligheter, Venngarn synes erbjuda, de närmast följande åtgärderna, utöver vad utskottet här nedan förordar vid Bona, synes böra för beredande av ökat platsutrymme inriktas på utnyttjandet av nämnda möjligheter.

I enlighet med denna uppfattning har utskottet funnit starka betänkligheter förbundna med ett omedelbart övertagande av Bäckaskogs kungsgård på de villkor, propositionen angiver. Dessa villkor synas nämligen vara, i förhållande till det anstaltsutrymme, som i varje fall mera omedelbart skulle erhållas vid Bäckaskog, så betungande, att endast synnerligen tvingande skäl kunna motivera ett övertagande av egendomen i fråga. Såsom ett sådant skäl har anförts behovet att skyndsammast möjligt så öka tillgången på anstaltsplatser, att den lagändring om utvidgning av tvångsuppfostringsinstitutets tillämplighetsområde, som beslöts år 1917 genom ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen, snarast kunde träda i kraft. Då emellertid en annan lösning, ifrågasatt av departementschefen och här nedan förordad av utskottet, för den närmaste framtiden bereder motsvarande utrymme till väsentligt billigare kostnad, har utskottet funnit sig icke böra biträda förslaget om ett beslut i år rörande disposition för statens räkning av Bäckaskogs kungsgård. Skulle efter det anstalten å Venngarn blivit, på sätt ovan är antytt, till hela sin kapacitet tagen i anspråk, alltjämt behov av ytterligare anstaltsut-

*Utskottets
yttrande.*

rymme föreligga, torde förvärvandet av dispositionsrätten till Bäckaskog eller annan för ändamålet lämplig egendom kunna ske på billigare villkor än de nu för Bäckaskog stipulerade.

För att omedelbart söka fylla det redan föreliggande behovet av anstaltsutrymme har utskottet upptagit en av tvångsuppfostningsak-kunniga framlagd plan att genom uppförandet vid Bona av en gymnastikbyggnad, i första hand ordnad till provisorisk förläggning av elever, anskaffa ytterligare ett trettiotal platser. Då kravet på en sådan byggnad i allt fall i fortsättningen torde vara oavvisligt och då det synes önskvärt att Bonaanstaltens hittills ständigt pågående till- och utbyggnadsarbeten snarast möjligt avslutas, så att anstalten äntligen må framträda såsom ett fullbordat helt, har utskottet funnit alternativet med en provisorisk utvidgning vid Bona vara att föredraga. Och detta jämväl ur den synpunkten, att därmed elevvården, koncentrerad på två anstalter, säkerligen kommer att visa sig minst lika lätt att effektivt upprätthålla som fallet bleve, därest krafterna skulle uppdelas på ytterligare en ny, från de övriga avlägset belägen och med tränad personal icke utrustad anstalt. Under det att övertagandet av Bäckaskog kräver — fränsett driftkostnaderna — i statsanslag enligt Kungl. Maj:ts beräkning 512,355 kronor, stannar uppförandet av gymnastikbyggnaden vid Bona vid en beräknad kostnad av 80,000 kronor. Emot 32 nya elevplatser vid Bona beräknas Bäckaskog under första tiden kunna mottaga 36 elever.

Vid bifall till utskottets här ovan framlagda förslag erfordras givetvis ökat driftanslag och personaltillskott för Bonaanstalten. Sådan ökning ingår också enligt utskottets hemställan till ett belopp av 35,000 kronor i anstaltens ordinarie förslagsanslag och med 5,700 kronor i förstärkningsanslaget å extra stat.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, och då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition,

I) medgiva, att den till Venngarn tillsvidare framlagda allmänna uppfostringsanstaltens karaktär av provisorium må upphöra och där upprättas en permanent statlig uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare;

II) på tilläggsstat för år 1919 under andra huvudtiteln anvisa

för utförande vid statens uppfostringsanstalt vid Venngarn av följande byggnads- och ändringsarbeten m. m., nämligen uppförande av ett gymnastikhus, ett verkstadshus och fyra tvåfamiljshus, utvidgning av köksavdelningen, komplettering av kokanordningar och ångpanneavdelningen, reparation av hus vid torpet Vela samt inredning av tre enkelrum å nuvarande anstaltsbyggnadens vind ävensom för anskaffande av inventarier ett reservationsanslag av 414,000 kronor; och

till uppförande vid statens uppfostringsanstalt å Bona av ett gymnastikhus samt anordnande därstädes av en övervakningsavdelning ett reservationsanslag av 85,000 kronor;

III) höja det under andra huvudtiteln till statens uppfostringsanstalt å Bona uppförda *ordinarie* förslagsanslag från dess nuvarande belopp 175,000 kronor med 110,000 kronor till 285,000 kronor;

IV) till förstärkning av nämnda *ordinarie* förslagsanslag på *extra stat för år 1920* anvisa ett förslagsanslag, högst, 45,700 kronor;

V) ytterligare bevilja

på *extra stat för år 1920*:

a) till avlöande av tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn ett förslagsanslag, högst, 49,445 kronor;

b) till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn intagna elever m. m. ett förslagsanslag av 270,000 kronor; samt

på *tilläggsstat för år 1919*:

till förstärkning av det å *extra stat* för samma år beviljade förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn intagna elever m. m. ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor;

VI) besluta, att andre läraren vid statens uppfostringsanstalt å Venngarn skall vara delaktig i folkskollärarnas pensionsinrättning i enlighet med de be-

stämmelser, som i sådant avseende äro gällande beträffande andre läraren och tredje läraren vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

Stockholm den 12 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *O. M. Strömberg*, *G. M. H. Ekelund*, *A. C. Lindblad*, *C. G. Ekman*, *H. G. W. Wrangel*, *J. L. Widell*, *E. A. Hallin*, *F. Berglund*, *J. S. Almer*, *J. Jeansson* och *E. A. R. Lillienau* samt

från andra kammaren: herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *J. Olofsson*, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund* i Brattfors, *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén*, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson*, *A. Mossberg*, *O. Nilsson* i Örebro och *K. E. W. Söderhielm*.

Reservation:

av herr *J. Jönsson* i Revinge.